Diskrimination eller kulturkonflikt

af Jacques Blum

Indledning

Under folketingsdebatten om den nye udlændingelov i foråret 1983 var der et medlem, der fra talerstolen kundgjorde, at det i fremtiden ville være lettere at være indvandrer i Danmark.

Nogle dage efter vedtagelsen af *»den nye udlændingelov«* udtrykte en fremstående repræsentant for en af de største indvandrerforeninger i Danmark, at det i fremtiden ville være *sværere* at være indvandrer i Danmark.

De to ovenstående udtalelser er naturligvis revet ud af deres sammenhæng, men afspejler efter min mening to sandsynlige antagelser om den fremtidige udvikling i forholdet mellem danskere og indvandrere.

Demografiske forhold

Inden jeg tager fat på denne artikels overskrift, skal jeg i det følgende meget kort angive en række demografiske rammer, der ofte glemmes, når indvandrernes forhold i det danske samfund diskuteres.

Ifølge Danmarks Statistik var der ca. 100.000 udenlandske statsborgere i Danmark i 1982. Det svarer til ca. 2% af den danske befolkning.

I denne sammenhæng er det meget vigtigt at pointere, at vi i Danmark statistisk definerer en indvandrer som lig med en udenlandsk statsborger.

Dette kan umiddelbart virke som en selvfølgelig påpegning, men skal dog ses i den sammenhæng, at man f.eks. i broderlandet Sverige angiver, at hver ottende indbygger i landet er indvandrer, dvs. ca. 1 mio. borgere. Svenskerne når frem til dette tal ved at definere indvandrer langt bredere, end vi gør i Danmark. I Sverige er det tilstrækkeligt, at man har én udenlandsk forældre, for at man bliver kategoriseret som indvandrer. Såfremt svenskerne havde talt på samme måde, som vi gør i Danmark, havde de kun haft 400.000 indvandrere, og af disse havde ca. halvdelen været finske statsborgere.

En indvandrer er altså ikke det samme i Sverige som i Danmark.

Desuden glemmer mange, at alle indvandrere ikke er ens. De fleste

indvandrere er for såvidt lige så forskellige indbyrdes, som de er det fra den danske majoritet.

I Danmark er det almindeligt at inddele indvandrerne i 4 forskellige kategorier.

1. Indvandrere fra de nordiske lande, ca. 22.000.
2. EF-borgere, ca. 23.500.
3. Flygtninge, hvor der hvert år fastsættes en kvota for, hvor mange flygtninge vi har plads til i Danmark.
4. Indvandrere fra tredie lande, ca. 53.000, og hvor de største nationaliteter udgøres af tyrkere ca. 16.500, pakistanere ca. 8.000 og jugoslavere ca. 7.000.

Som det fremgår af nedenstående oversigt 1 udgør statsborgere fra EF, Norden og Nordamerika ca. halvdelen af de indvandrere, vi har i Danmark. Den anden halvdel udgøres af indvandrere fra tredie lande. Men når man almindeligvis taler om indvandrere, så tænker vi ikke på den japanske atomfysiker, der er inviteret til et forskningsophold på Risø, heller ikke på den amerikanske litteraturprofessor, der ansat ved Københavns Universitet på 15. år, og som af nostalgiske årsager ikke har lyst til at blive naturaliseret, men som ikke har nogen planer om at rejse tilbage til USA, og ej heller på svenskere, nordmænd, englændere eller tyskere, der bor og arbejder her, og som eventuelt er gift med danske statsborgere.

Meget tyder på, at de fleste mennesker opfatter ordet indvandrer som synonymt med gruppen af arbejdere fra Sydeuropa, Tyrkiet og Pakistan, der for en dels vedkommende ankom her i slutningen af 1960-erne og videre frem. Det er den gruppe, der i daglig tale kaldes for fremmedarbejdere – en benævnelse som mange indvandrere, og jeg selv, er enig i er en rimelig præcis benævnelse, og som havde været absolut acceptabel, såfremt ordet ikke over tiden havde fået negative undertoner.

Jeg skal i denne forbindelse angive det lidt banale, at negative holdninger naturligvis ikke ændres, blot fordi man ændrer en benævnelse. Der er efter indvandrernes egen opfattelse, og efter alt at dømme, sket en negativ udvikling af holdningerne hos danskerne over for indvandrerne i løbet af de sidste 15 år, – benævnelser som »fremmedarbejder«, »gæstearbejder«, »indvandrer«, »ny dansker«, »ny dansker« eller »udlænding«, – uanset.

Fornemmelsen af, dvs. den psykologiske oplevelse af, om der er mange eller få indvandrere, er ikke udelukkende afhængig af det numeriske antal. F.eks. anslås det, at der i Danmark er ca. 8.000 narkomaner, hvorfor man med en vis ret kan sige, at problemet er talmæssigt

Oversigt 1:

Antal udenlandske statsborgere fordelt på nationalitet, alder og køn 1. januar 1982

Alder i år	0-5	6-16	17-24	25-39	40-54	55-59	60+	I alt
EF, Norden, Nordamerika[1]								
Mænd	1.783	3.778	3.131	9.900	4.175	672	1.227	24.666
Kvinder	1.636	3.603	3.545	8.775	4.802	796	1.526	24.683
I alt	3.419	7.381	6.676	18.675	8.977	1.468	2.753	49.349
3. lande[2]								
Mænd	4.379	5.440	3.950	9.973	4.574	410	343	29.069
Kvinder	4.389	4.853	3.638	7.371	2.567	296	382	23.496
I alt	8.768	10.293	7.588	17.334	7.141	706	725	52.565
Heraf: Jugoslavien								
Mænd	541	720	383	1.303	758	98	44	3.847
Kvinder	537	692	441	1.232	546	57	50	3.555
I alt	1.078	1.412	824	2.535	1.304	155	94	7.402
Tyrkiet								
Mænd	1.581	2.050	1.646	2.662	1.462	135	59	9.595
Kvinder	1.499	1.817	1.422	1.530	731	72	39	7.110
I alt	3.080	3.867	3.068	4.192	2.193	207	98	16.705
Pakistan[2]								
Mænd	903	831	509	1.662	774	53	15	4.747
Kvinder	844	732	384	1.100	216	10	5	3.291
I alt	1.747	1.563	893	2.762	990	63	20	8.038
I alt								
Mænd	6.162	9.218	7.081	19.873	8.749	1.082	1.570	53.735
Kvinder	6.025	8.456	7.183	16.146	7.369	1.092	1.908	48.179
I alt	12.187	17.674	14.264	36.019	16.118	2.174	3.478	101.914

1. Ekskl. pakistanere med britisk pas og født i Pakistan.
2. Inkl. pakistanere med britisk pas og født i Pakistan.
Kilde: Materiale i indenrigsministeriet.

meget lille. På den anden side er det vel meget få danskere, der vil sige, at narkomanien i Danmark er et kvalitativt lille problem.

Uden sammenligning, men på samme måde, er det også psykologiske faktorer, som afgør, om man synes, at der er mange eller få indvandrere, eller om man anser indvandrerproblemet for at være stort eller lille. Det er naturligvis lettere for den velbjergede frue i Humlebæk at udvise – eller udsige – tolerante synspunkter over for indvandrere, end det er for den arbejdsløse i Ishøj.

Ovenstående illustrerer to forhold: for det første at det er nemmere at give udtryk for tolerante holdninger, hvis man ikke føler sig truet på sit brød og i det hele taget er opdraget og uddannet til, at det ikke er pænt og passende at have fordomme over for mennesker med anden kulturbaggrund. For det andet at det er særdeles få indbyggere i Humlebæk og omegn, der bor i nærheden af indvandrere, hvorfor spørgsmålet om antal indvandrere for Humlebæk-borgere nødvendigvis må blive af ret teoretisk karakter.

Nedenstående oversigt viser, at det i Danmark er relativt få amter, der huser flertallet af indvandrere.

Oversigt 2:

Antal udenlandske statsborgere fordelt på nationalitetsgrupper og amter 1. januar 1982

	Norden, EF Nordamerika	3.lande i alt	Heraf: Jugoslavien	Tyrkiet	Pakistan	I alt
Københavns komm.	11.660	16.485	3.096	3.035	3.463	28.145
Frederiksberg komm.	1.766	1.850	271	300	257	3.616
Københavns amtsk.	9.638	11.907	1.379	4.037	2.147	21.545
Frederiksborg a.	5.092	5.138	1.619	1.938	423	10.230
Roskilde amtsk.	1.812	2.030	59	1.310	147	3.842
Vestsjællands a.	1.298	1.927	33	1.368	6	3.225
Storstrøms amtsk.	1.215	821	271	157	3	2.036
Bornholms amtsk.	267	35	1	-	-	302
Fyns amtsk.	2.995	2.397	219	957	260	5.392
Sønderjyllands amtsk.	2.865	640	21	198	7	3.505
Ribe amtsk.	1.232	603	13	203	12	1.835
Vejle amtsk.	1.796	1.504	31	806	15	3.300
Ringkøbing amtsk.	1.034	753	32	464	11	1.787
Århus amtsk.	4.536	4.103	335	1.801	57	8.639
Viborg amtsk.	817	360	6	31	5	1.177
Nordjyllands amtsk.	2.542	796	16	100	9	3.338
Landet i alt	50.565	51.349	7.402	16.705	6.822	101.914

Kilde: Materiale i indenrigsministeriet.

Desuden skal det nævnes, at inden for hvert amt, er det relativt få kommuner, hvor indvandrerne er koncentreret, og desuden at inden for kommunerne er det relativt få kvarterer, hvor indvandrerne bor.

Det kan således nævnes, at i visse dele af Ishøj kommune er koncentrationen af indvandrere så høj, at der er opgange, hvor der udelukkende bor indvandrere. En tendens i samme retning ses i Gjellerupplanen ved Århus samt i nogle få andre kommuner.

Endelig viser oversigt 3, at der er væsentlig forskel på den aldersmæssige sammensætning på indvandrerne og befolkningen som helhed.

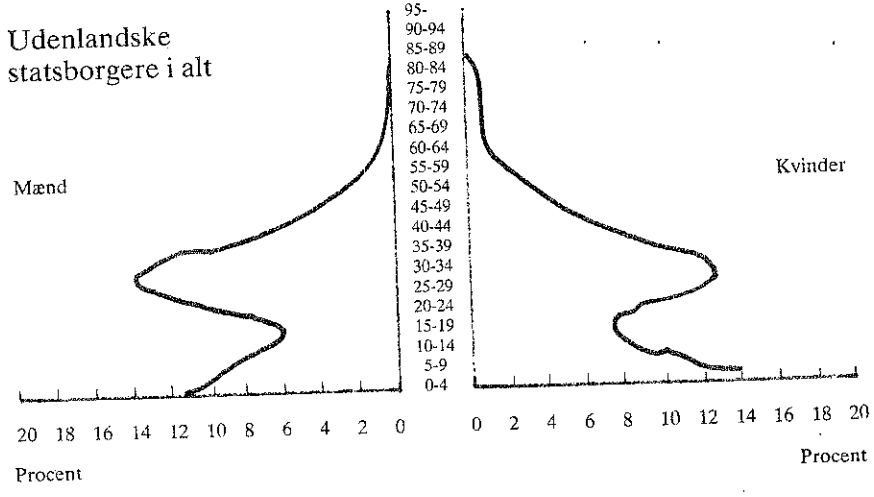

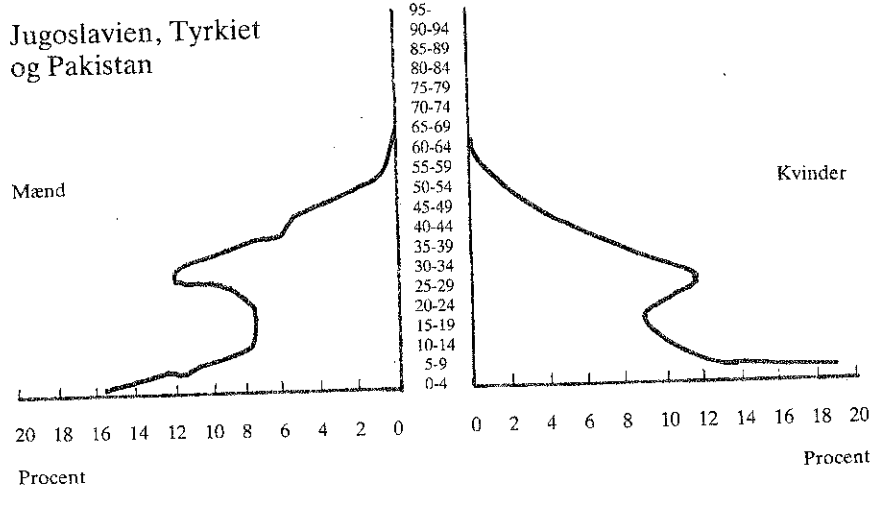

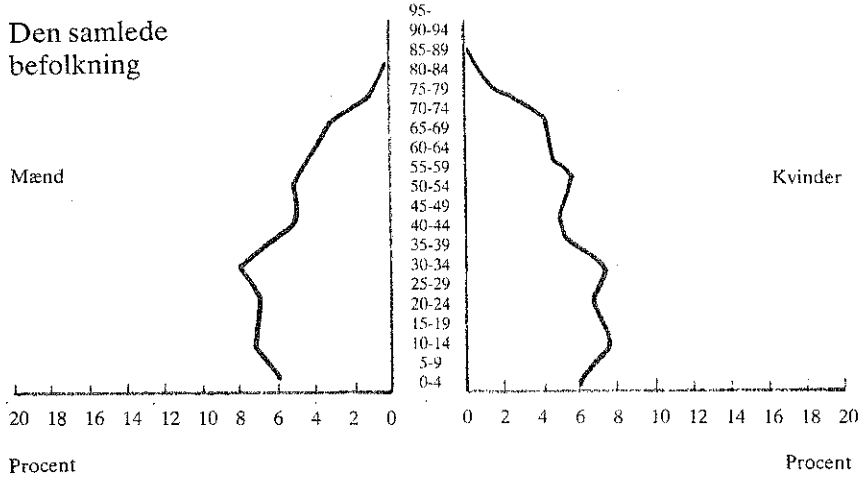

Som det ses, udgør børn og unge en betragtelig større andel af den samlede udenlandske befolkning end af den samlede danske befolkning.

De store forskelle i fertilitetskvotienter mellem jugoslavere, tyrkere og pakistanere på den ene side og danskere på den anden side, vidner alt andet lige om, at de aldersmæssige forskelle i fremtiden vil blive større.

Endelig fremføres det ofte, at indvandrerne kom til Danmark under højkonjunkturen fra midten af tresserne til første fjerdedel af halvfjerdserne. Det er for såvidt også korrekt, at det er på det tidspunkt, indvandringen for alvor tager sin begyndelse. På den anden side fremgår det af nedenstående oversigt, at der er sket meget siden da.

Hvis vi koncentrerer os om tre udvalgte indvandrergrupper, fra tredie lande, nemlig tyrkere, pakistanere og jugoslaver (de tre største grupper) over en 10-årig periode, viser det sig, at antallet af tyrkere i Danmark er blevet ca. fordoblet.

Antallet af pakistanere er steget med ca. 60%, mens antallet af jugoslaver ligger nogenlunde konstant.

Det skal bemærkes, at denne talmæssige øgning er sket efter, at vi i Danmark har indført det såkaldte indvandrerstop (1973), og som også et flertal af Folketingets partier – hvilket fremgik under debatten om den nye udlændingelov – i dag er enige i at opretholde.

Forklaringen på, at antallet trods indvandrerstoppet er steget, skal primært findes i reglerne om familiesammenføring.

Hvis man skal skønne – og der er kun tale om et skøn – over hvor mange indvandrere der vil være f.eks. i år 2000 i Danmark, kan man

Oversigt 4:

Antallet af udenlandske statsborgere i Danmark 1974-82. Udvalgte nationaliteter

Kilde: Materiale indenrigsministeriet.

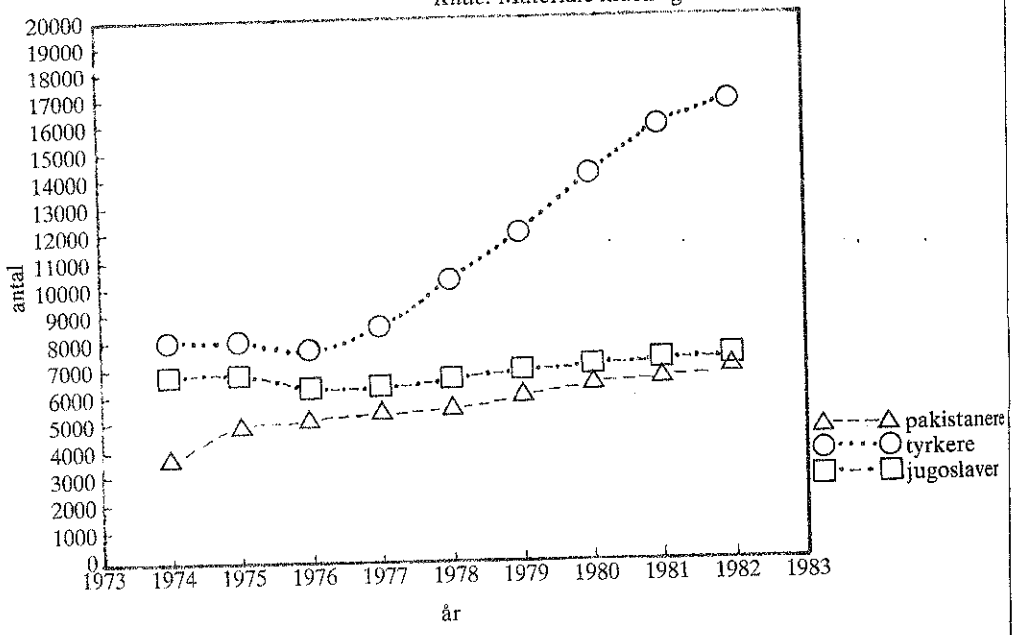

med al mulig forbehold anslå, at antallet til den tid vil være fordoblet, såfremt der ikke sker væsentlige ændringer i reglerne om familiesammenføring, ændringer i fertilitetskvotienterne, ændringer i udrejsemønstret etc. etc.

Ovenstående skal som sagt tages med en lang række forbehold.

Men holder vi alligevel ved ovenstående skøn, vil der ligeledes vise sig en anden interessant demografisk fordeling, som tidligere er antydet. Indvandrerne er som sagt ikke spredt jævnt ud over landet, men er koncentreret inden for relativt få kommuner, og da koncentrationen som sagt inden for givne distrikter er endnu større, må man imødese, at der inden, der er gået mange år, vil være mulighed for at danne f.eks. »rene« tyrkiske klasser, evt. skoler.

Ligeledes vil vi kunne se, at da den danskfødte del af ungdommen inden for de næste 15 år bliver procentvis færre og færre af det samlede befolkningstal på grund af det lave fødselstal i de sidste år, vil en væsentlig større del af ungdommen tilhøre en anden etnisk gruppe end den danske i midten halvfemserne.

Det skal endnu engang pointeres, at ovenstående betragtninger skal tages med indtil flere gram salt. Jeg har alligevel valgt at fremkomme med disse oplysninger og overvejelser, fordi antal og koncentration er faktorer, som er medvirkende til fremkomsten af både diskrimination og racisme. En langsigtet politik på området er derfor nødvendig, for at undgå konsekvenser.

Mange, både indvandrere og danskere, frygter, at vedtagelsen af den nye udlændingelov vil virke som en sovepude for Folketingets politikere.

Den nye udlændingelov er efter min opfattelse et værdifuldt og nødvendigt *fundament* for udarbejdelsen af en *egentlig* indvandrerpolitik.

Diskrimination eller kulturkonflikt

I medfør af lov nr. 100 af 4. marts 1921 har mænd og kvinder »under samme betingelser lige adgang til alle ved lov bestemte tjenestillinger«. Det betyder altså, at loven gav myndighederne ret til at ansætte kvinder.

I § 1 i lov 289 af 9. juni 1971 hedder det: »Stk. 1. Den, som inden for erhvervsmæssig eller almennyttig virksomhed på grund af en anden persons race, hudfarve, nationale eller etniske oprindelse eller tro, nægter at betjene den pågældende på samme vilkår som andre, straffes med bøde, hæfte eller fængsel indtil 6 måneder«

Og i stk. 2 står der: »På samme måde straffes den, som af nogen af de i stk. 1 nævnte grunde nægter at give en person adgang på samme vilkår som andre til sted, forestilling, udstilling, sammenkomst eller lignende, der er åben for almenheden«.

71-lovens sigte er at hindre diskrimination af de nævnte minoritetsmedlemmer af det danske samfund, for såvidt angår deres adgang til visse erhvervsmæssige ydelser med mere. Loven blev vedtaget for at muliggøre dansk tiltrædelse af FN's konvention fra 1965 om afskaffelse af alle former for racediskrimination.

I virkeligheden viser de to love ganske rammende, at det, der var problemet i 1921, var kvindernes adgang til tjenestemandsstillinger, og det, der begyndte at blive et problem i 1971, var minoritetsmedlemmers adgang til at nyde en række almindelige samfundsgoder. Ligesom 1921-loven ikke med ét slag og heller ikke til dato, har været i stand til at fjerne enhver diskrimination over for kvinder ved stillingsbesættelse, på samme måde er der heller ingen grund til at tro, at enhver form for racediskrimination med ét slag er fjernet i Danmark.

Loven kan nemlig kun forsøge at standse den *formelle* diskrimina-

tion, men kan ikke ramme den *reelle*.

Ud fra 71-loven, Grundloven samt diverse paragraffer i Straffeloven (110e, 140, 266b) kan vi sige, at vi i Danmark ikke har racisme, hvis vi definerer racisme, som det er meget almindeligt at gøre inden for minoritetssociologien, som værende udtryk for en given politik, dvs. på det strukturelle plan.

Men på mesoplanet, dvs. mand og mand imellem, ser forholdene anderledes ud. Ligesom i andre lande oplever mange indvandrere, at en udlejer høfligt forklarer, at »værelset netop desværre er udlejet«, eller handlende, der meddeler indvandrere, men ikke majoritetsdanskere, at de »ikke giver kredit«.

Ikke sjældent oplever indvandrere, at de nægtes adgang til diverse restauranter, ofte med den begrundelse, at alt er optaget. Det sker også, at en leder af en erhvervsvirksomhed, eller den ansættende myndighed inden for den offentlige sektor, der ved en funktionæransættelse foretrækker en »almindelig« ansøger frem for en f.eks. med en mørk hudfarve med begrundelsen, at den »almindelige« var »mere kvalificeret«, uagtet at der ved bedømmelsen i virkeligheden blev lagt afgørende vægt på ansøgernes »almindelighed«.

Med andre ord kan ændringer af den *reelle, personlige* diskrimination udelukkende ske ved, at man ændrer de holdninger, som mennesker har over for personer, de opfatter som anderledes. En lovgivning giver beskedne bidrag til sådan en dybtliggende ændring, men det er langt fra nok alene.

En af den nyere tids mest omtalte diskriminationssager, var da Anders Thorbjørn Riemann den 16.5 1979 til »Danske Tidende« bl.a. udtalte, at fremmedarbejderne vegeterede »som arbejdsløse på flittige og dygtige danskere, mens de gennem indvandring og børneavl formerer sig som rotter«.

For disse og tilsvarende udtalelser dømtes Riemann i medfør af Straffelovens § 266b.

Dommens præmisser lød som følgende: »Ved tiltalte Riemanns erkendelse findes det godtgjort, at han har fremsat de i anklageskriftet nævnte udtalelser, dels i en artikel i »Danske Tidende« og dels mundtligt til en journalist ved »Midtjyllands Avis« med henblik på en offentliggørelse, se U 1980. 1065 VLD.

Selv om retten er enig med Erik Håest i, at fremmedarbejdere er et folk af mange forskellige nationaliteter, herunder også skandinaver og andre vesteuropæere, findes det bevist, at tiltalte Riemanns udtalelser om fremmedarbejdere i »Danske Tidende« er fremsat om fremmedarbejdere med muhamedansk tilhørsforhold og udtalelserne i interviewet om fremmedarbejdere fra Tyrkiet og Pakistan. Idet de fremsatte udtalelser findes forhånende og nedsættende, og idet tiltale må have været bekendt med, at udtalelserne ville blive opfattet således, findes anklagens rigtighed godtgjort i sin helhed. Ved straffastsættelsen vil der være at tage hensyn til at udtalelserne er fremsat under debat som led i valgkamp. Som følge af det anførte vil tiltalte Anders Thorbjørn Riemann i medfør af Straffelovens § 266b være at anse med 10 statskassen tilfaldende dagbøder hver på 400,- kr.«

Siden 1971 har det været forsøgt at rejse en lang række sager, hvilket Statsadvokaturen dog som regel har opgivet.

En af de seneste sager, der skal nævnes, er chefredaktør Torben Dalvad, Ugens Rapport, der i Københavns Byret blev idømt 20 dagbøder á 500,- kr. for at have viderebragt racistiske udtalelser i sit blad. En artikel i bladet havde bl.a. citeret to stiftere af et dansk »Ku Klux Klan« for at have sagt: »Danmark skal atter gøres værd at leve i. Derfor skal landet renses for uønskede elementer. Farvede, fremmedarbejdere, jøder, grønlændere, kommunister skal udryddes ...«

Afsluttende bemærkninger

Ud fra ovenstående udvalgte eksempler kan man som sociolog alligevel ikke nære sig for at vende problemstillingen om. Man kan efter min opfattelse med en vis ret spørge, om der i selve dette, at man giver en lov om forbud mod diskrimination eller mod fremsættelse af diverse forhånende og nedværdigende udtalelser, egentlig ikke ligger en diskrimination?

Dette skal ikke forstås sådan, at jeg mener, at man på nuværende tidspunkt skulle afskaffe de nævnte love, men jeg ønsker at påpege, at de fleste majoritetsdanskere nok nødigt ville have, at det var nødvendigt at have en lov om, at man ikke måtte nægte majoritetsdanskere adgang til tyrkiske forretninger, pakistanske restauranter, at ytringsfriheden havde sin grænser, blot fordi de pågældende var majoritetsdanskere.

Efter min opfattelse må det være målet med den nævnte lovgivning, at den i virkeligheden vil være med til at gøre sig selv overflødig.

Hele spørgsmålet om diskrimination og kulturkonflikter vil formentlig være et af de næste årtiers centrale emner i samfundsdebatten. Hovedspørgsmålet er og vil være, om der er tale om et særligt indvandrerproblem, eller om det er et alment samfundsproblem, der skal løses. Herunder også spørgsmålet om diskrimination. Når man beskæftiger sig med disse emner, tror jeg, det er meget vigtigt at sondre mel-

lem, hvad der er generelt, og hvad der er specifikt.

Ovenstående fører over i den tendens, der er i tiden til at betragte indvandrerspørgsmål og forholdene mellem danskere og indvandrere udelukkende som problemer. Det er min fornemmelse, at der herigennem opstår en række ganske unødige barrierer mellem danskere og indvandrere, som er medvirkende til en skærpelse af modsætningsforholdene parterne imellem.

I skolen taler vi om indvandrerundervisning, indvandrerelever, fremmedsprogede elever, modtagelsesklasser, indvandrerlærere, indvandrerkonsulenter, med mere.

Og uden for skolen taler vi om indvandrerkonsulenter, indvandrerkontorer, indvandrerudvalg, indvandrereksperter, indvandrerforskere med mere.

Denne opremsning må ikke forstås derhen, at jeg er modstander af de forskellige foranstaltninger og tiltag over for indvandrerne, tværtimod. Men min hensigt er at påpege, hvorledes den meget kraftige focusering på indvandrerne som »problematiske« meget let kan gå hen og give bagslag. Nogle kunne forledes til at tro, at der er tale om særlige indvandrerproblemer i modsætning til, at man måtte sondre mellem forskellige typer af *danske samfundsproblemer*.

Vi har i det danske samfund ikke været vænnet til at operere med begreber som kulturkonflikt, kultursammenstød, kulturforståelse etc. etc. Der er mange forklaringer på dette forhold. For det første har vi op igennem historien været et i etnisk henseende særdeles homogent samfund, og de minoriteter, vi har haft og stadig har, er blevet mere eller mindre problemløst integrerede eller assimilerede til den danske majoritetskultur. Desuden er den relativ store indvandring til Danmark som tidligere nævnt af forholdsvis ny dato, nemlig ca. 15 år gammel.

I det store hele er danske politikere først i de seneste år begyndt at interessere sig for spørgsmålet, og som tidligere nævnt er det formentlig også relativ få danskere, der i dag har haft personlig kontakt med indvandrere. Det er kun i nogle få geografisk ret afgrænsede områder i Danmark, hvor man som majoritetsmedlem ikke med »lidt god vilje« kan *undgå* at komme i kontakt med personer fra andre kulturer.

Endelig vil jeg påstå, at der i dansk kultur er en indgroet uvilje over for at beskæftige sig med konflikter. Personer, der er »anderledes«, uanset om det skyldes en anden etnisk baggrund eller psykisk afvigelse, bliver ofte overset eller mere eller mindre høfligt afvist, idet de i en eller anden grad og under en eller anden form nødvendigvis på grund af deres anderledeshed må være konfliktfremmende.

Udsættes vi for nogle af de »anderledes«, Jantelovsbryderne, forsøger vi som regel »at lade som ingenting«. De ekstreme udsving, f.eks. at vise sig som særdeles fordomsfuld eller upassende racistisk, er nemlig også en overtrædelse af Janteloven.

Endelig skal pressen nævnes, idet denne i meget høj grad har været medvirkende til at indvandrerne i al almindelighed opfattes som personer, der ofte er problemer med. I forbindelse med vedtagelsen af den nye udlændingelov, var medierne fulde af beskrivelser af urimelige udvisningssager samt mere eller mindre sensationelle »historier« om indvandrere, der enten havde forbrudt sig mod loven, eller som det var synd for.

Den ene side af mediedækningen er en form for journalistik, der nok ofte er mere solidarisk med indvandrerne, end der er folkelig basis for. Den anden side er behandlingen af konflikterne mellem indvandrerne og de indfødte, der til tider kan være med til at forstærke modsætningerne ved at gøre konflikterne større, end de i virkeligheden er, og ved at vedligeholde stridigheder, der måske ellers ville have fået mindre kraftige og eksplosionsagtige udslag. Som et eksempel kan nævnes sammenstødene mellem tyrkiske og danske unge på Nørrebro, der i visse dele af pressen blev udnævnt til at være en ren racekrig.

Det hører til sjældenheder at indvandrerne optræder hverdagsagtigt i medierne. Vi hører ikke meget til de almindelige lønmodtagere og selvstændige i medierne, ikke meget til børn eller voksne, som allerede er mere eller mindre integrerede i hverdagssitutationer på skoler, arbejdspladser og det daglige danske liv.

Man kan til dette med rette hævde, at vi i medierne heller ikke hører meget til den almindelige dansker, der passer sit arbejde og sin familie og lever i relativ harmoni med sig selv og sine omgivelser. men da oplysningen i al almindelighed om indvandrernes hverdag er meget begrænset, får den nævnte type mediedækning af indvandrernes forhold en ganske særlig effekt.

Alt i alt har ovennævnte forhold, samt mange flere, bevirket at mange danskere har kunnet opleve sig selv som særdeles tolerante. Den manglende kontakt med folk med andre kulturtræk har ligeledes bevirket, at myten om den danske tolerance aldrig er blevet sat på prøve.

I de få tilfælde, hvor der alligevel har været kontakt, har denne som regel været på den danske kulturs præmisser, og vi har derfor haft meget let ved at gøre den »fremmede« til et interessant, eksotisk, pittoresk eller i konfliktsituationer til et dramatisk fænomen.

Den manglende berøring med kulturkonflikter har bevirket en behagelig, uforpligtende holdning både over for de andre kulturer, men bestemt også over for vores egen. Vi har gennem årene været behage-

lig fri for at skulle tage stilling til, hvad der var danske kulturtræk, idet der ikke var andre end de anerkendte samfundsdebattører og kulturpersonligheder til at sætte spørgsmålstegnene. Hertil kommer de sidste 20 års sækularisering, som har bevirket en afritualisering, og som for mange danskere har medført et tab af religiøse og kulturelle traditioner med en slags kulturel rodløshed til følge.

Begreber som normløshed, normkrise, fremmedgørelse etc. etc. præger megen nutidig avisdebat.

I tiden fremover vil mange danskere sikkert få en brat opvågning, når de nødsages til at indse, bl.a. på grund af de økonomiske forhold, at Danmark ikke mere er én stor »fristad«, men et europæisk land med minoritetsgrupper og de problemer, dette medfører. Mange skal ligeledes til at indse, at hele Danmark er blevet en minoritet i Europa.

Der ligger således ikke meget af en spådom i at påstå, at vi i Danmark, bl.a. som følge af den ændrede sammensætning af befolkningen, i tiden fremover kommer til at tage en lang række af vore menneskebilleder, værdier og normer op til overvejelse og eventuelt revision.

En tilsvarende proces, og som allerede er i gang, vil indvandrerne i tiden fremover være nødsaget til at gennemgå.

Processen vil formentlig blive langvarig, vanskelig og formodentlig til tider meget smertefuld for både indvandrere og de gamle danskere. Kultursammenstød vil blive ret almindelige både på det individuelle, det interpersonelle samt på det strukturelle plan.

Som for alle andre vil denne proces kræve fornyelse og tilpasning også hos diverse faggrupper. Ligesom sociologerne vil være nødsaget til at tage stilling til den etniske faktor i analysen af deres sociologiske iagttagelser, vil jurister i tiden fremover blive nødsaget til at tage stilling til, at vi i Danmark har mange slags danskere med forskellig etnisk baggrund og med forskellig opfattelse af, hvad der er ret og rimeligt.

Oversigt 5.

Omtale af MILJØPOLITI(K)

– en redegørelse af Jørgen Jepsen i samarbejde med Børge Christensen

af Kim Christiansen og Axel Damborg, NOAHs Industrigruppe

Jørgen Jepsens redegørelse Miljøpoliti(k) er udarbejdet i samarbejde med Børge Christensen, som er konsulent i Danmarks Sportsfiskerforbund. Der er således sikret både juridisk og økologisk ekspertice som baggrund for projektet. Jepsen har taget udgangspunkt i den eksisterende miljølovgivning og gennemgår den med henblik på anvendelse af straf, berettigelsen af decentralisering samt effektiviteten af reformforslag fra det offentlige. Vi vil derfor i denne omtale gennemgå Jepsens synspunkter inden for hver hovedgruppe, inden vi giver vores vurdering af hele redegørelsen. Til sidst i redegørelsen fremkommer Jepsen med sit egentlige ærinde, som er et forslag til oprettelse af miljøpoliti. Oprettelsen ser Jepsen som en nødvendig følge af de kritikpunkter han fremhæver i redegørelsens første afsnit. Selv om vi stort set er enige i Jepsens kritikpunkter, mener vi dog at kunne drage en anden konklusion end Jepsens, og vi vil derfor slutte omtalen med vores eget syn på de nødvendige tiltag på miljøområdet.

Strafanvendelse

Jepsen fremhæver, at et væsentligt problem på miljøområdet er en manglende vilje til at anvende straf for at opnå lovlydighed over for miljølovene. Og man må jo nok give ham ret. Det er meget få miljøsager, der er kørt gennem retssystemet og er resulteret i en straf, der har kunnet mærkes. Jepsen anfører, at den manglende vilje kan skyldes modvilje mod at anvende straf over for personer, der betragter sig som samfundets støttepiller (dvs. virksomhedsejere). Desuden kan modviljen være et udtryk for, at man ønsker at anvende andre midler; f.eks. har man håbet på gennem oplysning, holdningspåvirkning, vejledning m.v. at opnå de ønskede resultater på miljøområdet. Men den moral, man fra statslig side har ønsket at højne, nedbrydes samtidigt, fordi de gældende normer på miljøområdet tilsidesættes. For få miljøsager fører til egentlig domsafsigelse og følelige bøder.

Jepsen sammenligner behovet for effektive sanktionsmuligheder på